

8.2.2024

HA/Marita Silmunmaa
LA/Carita Wuorenjuuri
RE/Tarja Keveri
SU/Jaakko Aho
VA/Päivi Johansson

Oikeusministeriö
Kirjaamo.om@gov.fi

Valmiuslain kokonaisuudistusta valmisteleavan työryhmän lausuntopyyntö valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta sekä valmiuslain yleisistä kehittämistarpeista (VN/5137/2022)

Valmiuslain kokonaisuudistusta valmisteleva työryhmä on pyytänyt lausuntoa valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta. Samalla on myös mahdollisuus esittää näkemyksiä ja huomioita valmiuslain yleisistä kehittämistarpeista.

Valmiuslakityöryhmän yhtenä tehtävänä on selvittää ja arvioida valmiuslain käyttöönoton kannalta keskeisen varautumisvelvollisuuden sääntelyn täsmentämistarpeet sekä laatia sitä koskevat tarpeelliset säännösehdotukset. Valmistelussa on lisäksi selvitettävä, voidaanko valmiuslain velvoitteet normaalioloissa (varautuminen) ja sen käyttöönottilanteissa (kriisijohtaminen) täsmentää toiminnalliseksi kokonaisuudeksi.

Lausuntopyynnön kohteena olevassa muistiosta käsitellään valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevan sääntelyn lähtökohtia ja mahdollisia kehittämistarpeita. Muistio sisältää myös valmiuslakityöryhmän alustavat ehdotukset valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevan sääntelyn kehittämiseksi. Ehdotukset ovat lähinnä kehitettävän sääntelyn sisältöä ja rakennetta yleisesti hahmottavia, eivätkä ne välttämättä edusta työryhmän lopullista kantaa. Muistio ei sisällä säännösluonnoksia.

Huomionne valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta

Valmiuslain varautumisvelvoitetta koskevan 12 §:n soveltamisalan laajentamista julkista hallintotehtävää hoitaviin yhteisöihin voidaan pitää yleisesti kannatettavana. Työryhmän ehdotus muuttaisi työeläkealan yhdenmukaista roolia valmius- ja varautumisasiassa, joka nykyisin perustuu alan yhteneväiseen erityislainsäädäntöön. Eläketurvakeskus pitää tärkeänä, että varautumisvelvoite säilyisi yhdenmukaisena muiden työeläkealan toimijoiden kanssa.

8.2.2024

HA/Marita Silmunmaa
LA/Carita Wuorenjuuri
RE/Tarja Keveri
SU/Jaakko Aho
VA/Päivi Johansson

Työryhmän alustavan arvion mukaan varautumisvelvollisuus olisi perusteltua ja johdonmukaista ulottaa varsinaisen viranomaiskoneiston ulkopuolisiin yhteisöihin ainakin siltä osin kuin kyse on julkisten hallintotehtävien hoitamista varten lailla perustetuista tai niitä hoitamaan velvoitetuista toimijoista. Muistiossa todetaan tämän mukaisesti varautumisvelvoitteen piiriin tulevan esimerkiksi lakisääteisen vakuutusten toimeenpanosta huolehtivat lailla järjestetyt yhteiselimet kuten Eläketurvakeskus ja Maatalousyrittäjien eläkelaitos.

Muistiossa todetaan, että valmiuslaissa säädetyn varautumisvelvoitteen laajennus ei siten edellä kuvatussa muodossaan koskisi niitä yhteisöjä, joille on annettu julkisia hallintotehtäviä perustuslain 124 §:ssä tarkoitetulla tavalla lain nojalla, kuten laissa säädetyn valtuuden nojalla annettuun viranomaisen päätökseen tai sopimukseen perustuen. Muistion mukaan valmiuslain varautumisvelvoitteen ulkopuolelle jäisivät niin ikään toimijat, jotka hoitavat julkisia hallintotehtäviä lain nojalla annettuun viranomaishyväksyntään, kuten toimilupaan perustuen. Tähän ryhmään muistiossa katsotaan kuuluviksi mm. lakisääteistä eläketurvaa hoitavat rekisteröidyt eläkekassat. Eläketurvakeskus toteaa, että muita työeläkealan toimiluvanvaraisia toimijoita ovat myös työeläkevakuutusyhtiöt ja viranomaishyväksynnän perusteella lakisääteistä työeläkevakuuttamista hoitavat eläkesäätiöt. Näiden toimijoiden pois jättämistä valmiuslain säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle perustellaan muistiossa sillä, että merkittävälle osalle näistä toimijoista on jo sektorilainsäädännössä säädetty velvollisuus varautua normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin.

Ehdotetulla laajenuksella valmiuslain mukainen varautumisvelvoite koskisi siten työeläkealalla vain pientä osaa työeläke-toimijoista ja eläkelaitoksista. Suurin osa eläkelaitoksista jäisi valmiuslain 12 §:n organisatorisen soveltamisalan laajenuksen ulkopuolelle ja näiden toimijoiden varautumisvelvollisuutta säänneltäisiin erityislainsäädännössä.

Nykyisin myös Eläketurvakeskusta koskeva varautumisvelvoite sisältyy erityislainsäädäntöön. Varautumisvelvoitteesta säädetään Eläketurvakeskuksesta annetussa laissa (397/2006), jonka 15 §:n mukaan Eläketurvakeskuksen tulee varmistaa tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen myös poikkeusoloissa osallistumalla vakuutusalan valmiussuunnitteluun, valmistelemalla etukäteen poikkeusoloissa tapahtuvaa toimintaa ja muilla toimenpiteillä. Nykyistä tapaa säännellä varautumisvelvoitetta Eläketurvakeskusta koskevassa laissa on pidetty toimivana. Eläketurvakeskus myös toteaa, ettei sillä ole varautumisen näkökulmasta määräävää roolia työeläkejärjestelmässä, eikä

8.2.2024

HA/Marita Silmunmaa
LA/Carita Wuorenjuuri
RE/Tarja Keveri
SU/Jaakko Aho
VA/Päivi Johansson

Eläketurvakeskus maksa työeläkkeitä, vaan rooli on työeläketurvan osalta eläkelaitoksien roolia pienempi.

Varautumisvelvoitteen johdosta Eläketurvakeskus on jäsenenä Huoltovarmuuskeskuksen alaisessa Vakuutusalan pooliin työeläke- ja sosiaalivakuutusryhmässä, jossa mukana ovat myös yksityisten alojen työeläkevakuuttajat ja muut työeläkelän toimijat. Ryhmän tehtävänä on yhteistyössä yksityisten alojen työeläkevakuuttajien ja muiden työeläke-toimijoiden kanssa mm. laatia yhteiset valmius- ja varautumisohteet työeläkealan toimijoita varten sekä harjoitella säännöllisesti varautumista erilaisiin häiriötilanteisiin.

Työryhmämuistiossa ei ole täsmennetty aiheutuisiko siitä, että Eläketurvakeskusta koskeva varautumisvelvoite siirrettäisiin erityislainsäädännöstä valmiuslakiin, joitain muitakin vaikutuksia, jotka tulisi ottaa huomioon asiaa arvioitaessa. Näitä mahdollisia muita vaikutuksia olisi hyvä jatkotyössä tarkentaa täsmällisemmän arvioinnin tekemiseksi. Erilaisten varautumislainsäädäntöjen soveltaminen saattaisi aiheuttaa haasteita alan yhteistyössä esimerkiksi yhteisiä tietojärjestelmiä kehitettäessä ja työeläkejärjestelmän toimijoiden yhteisissä varautumistoimenpiteissä, mikäli valmiuslain varautumisvaatimukset eroaisivat muille työeläke-toimijoille asetetuista vaatimuksista. Eläketurvakeskus pitää tärkeänä, että varautumisvelvoite säilyisi yhdenmukaisena muiden työeläkealan toimijoiden kanssa.

Eläketurvakeskus pitää ehdotusta varautumisen yhteismitallisuuden ja hyvien varautumiskäytäntöjen osalta kannatettavana. Suositusten tulisi olla kaikkien toimijoiden hyödynnettävissä. Eläketurvakeskus pitää myös kannatettavana sitä, että varautumisvelvoitetta laajennettaisiin erilaisiin häiriötilanteisiin eikä vain poikkeusoloissa tapahtuvaan toimintaan. Tältä osin erityislainsäädännössä olevien varautumisvelvoitetta koskevien säännösten muuttamista pidetään myös tarkoituksenmukaisena, jotta erillisten säännösten sisältö säilyisi jatkossakin samansisältöisenä kuin valmiuslain säännös.

Miten arvoisitte voimassa olevan valmiuslain kokonaisuutta ja toimivuutta? Mitä valmiuslaissa tulisi erityisesti kehittää?

Eläketurvakeskus viittaa aikaisemmin antamaansa lausuntoon VN/23913/2023 / Valmiuslain toimivaltuussäännösten uudistaminen, Rahoitus- ja vakuutusala. Lausunnossa on tuotu esille joitain valmiuslain säännöksiä tulkinnanvaraisuuksia ja niiden toimivuuteen liittyviä seikkoja työeläketurvan hoitamisen näkökulmasta.

8.2.2024

HA/Marita Silmunmaa
LA/Carita Wuorenjuuri
RE/Tarja Keveri
SU/Jaakko Aho
VA/Päivi Johansson

Eläketurvakeskus

Katri Raatikainen
johtaja

Karoliina Kiuru
johtaja